

ANTAGEN | 2024-10-07

Bredbandsstrategi

- En strategi för utbyggnad av digital infrastruktur

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	4
Definitioner och begrepp.....	5
Aktörer/roller.....	6
Mål för digital infrastruktur	7
Framtidens digitala infrastruktur.....	8
Nuläge utifrån mål för digital infrastruktur i Södertälje kommun	9
Analys och strategi för Södertäljes utbyggnad av digital infrastruktur	11
Genomförandet av Södertäljes strategi för utbyggnad av digital infrastruktur	11
Bilaga.....	12
Bilaga 1 Utkast till handlingsplan	12

Sammanfattning

Digital infrastruktur är ett samlingsnamn för tekniker som överför data med hög hastighet. Det inkluderar bredband men även de allt viktigare mobila tjänsterna. Digital infrastruktur byggs ut av privata aktörer.

Tillgång till den digitala infrastrukturen är och kommer att bli en allt viktigare infrastruktur för att kunna ta del av grundläggande samhällsservice. Den digitala infrastrukturen bidrar även till fortsatta möjligheter för den kommunala organisationen och de kommunala bolagen att ytterligare effektivisera sina respektive verksamheter.

Strategin är inriktad på fysisk tillgång till digital infrastruktur, fast och trådlös. Syftet med en kommunal strategi är att tydliggöra kommunens roll och ansvar.

Södertälje kommuns mål för digital infrastruktur:

- År 2025 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s
- År 2025 bör hela Södertälje ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet
- År 2025 bör hela Södertälje ha tillgång till snabbt bredband
- Utbyggnad av bredband ska bidra till att göra det enkelt att leva, bo och verka i Södertälje kommun
- Bredband ska vara en robust infrastruktur i Södertälje kommun

Södertälje kommuns strategi för att nå målen:

- Arbetet med att öka anslutningsmöjligheten på landsbygden måste fortsätta och kommunen kan behöva agera tillsammans med marknadsaktörerna
- Ökat fokus bör läggas på marknadsaktörerna för att öka graden av efteranslutning av bredband i redan utbyggda områden
- Följ upp att utvecklingen av mobila tjänster sker i riktning mot mål
- Öka robustheten i infrastrukturen så att de digitala tjänsterna också fungerar i kris

Den förslagna bredbandsstrategin ersätter den som kommunfullmäktige la fast år 2017.

Södertälje kommuns bredbandsstrategi bör omprövas i samband med att nya nationella mål fastställs, vilket troligen innebär en översyn i mandatperioden 2026–2030.

Inledning

Bredband är idag en samhällsbärande infrastruktur. Nedan följer en begreppsförklaring.

Bredband – samlingsnamn för tekniker att överföra data med hög hastighet

Bredband, eller digital infrastruktur, är ett samlingsnamn för olika tekniker för att med hög hastighet överföra data i ett kommunikationsnät.

Bredband – en privat infrastruktur

Det är privata aktörer som bygger ut och äger den digitala infrastrukturen. Kommunen har dock flera olika roller i utbyggnaden som att ha dialog med marknadens aktörer om utbyggnadsplaner samt vid behov vara medlare/katalysator för utbyggnad av bredband. Kommunen har också en myndighetsroll i att ge gräv- och schaktillstånd vid utbyggnad av bredband.

En förutsättning för grundläggande samhällsservice

Tillgång till bredband är idag en förutsättning för att människor ska kunna ta del av grundläggande samhällsservice och att fullt ut vara delaktiga i samhället. I framtiden kommer ännu fler av kommunens välfärdstjänster att bäras av den digitala infrastrukturen. Digitaliseringen kommer också att kunna bidra med en omfattande effektivisering av offentlig verksamhet och till en förbättrad samhällsservice och livskvalitet för medborgarna. För att alla ska kunna ta del av samhällsservice på ett jämlikt sätt, för att framgångsrika företag ska kunna utvecklas i alla delar av landet och för att offentliga myndigheter ska kunna effektivisera servicen till invånarna behövs säker och snabb tillgång till internet.

Hög anslutningsgrad i Södertälje men förbättring i landsbygd behövs

Södertälje kommun präglas av en god utbyggnad av både fiber och moderna mobilnät. Utbyggnaden drivs till största delen av privata marknadskrafter, med stöd av lokala fiberföreningar. En del utmaningar kvarstår dock. Det finns fortfarande skillnader mellan stad/tätorter och landsbygder. Det behöver åtgärdas framför allt för de boende och verksamma i där kapaciteten ännu inte är fullt utbyggd, men också för att möta den trend som finns för ett framtida ökat boende i tätortsnära landsbygd. Bredbandsmarknaden genomgår även omfattande tekniskiften där kopparnätet ska avvecklas innan slutet av 2026 och 2G/3G-näten förväntas ha fasats ut i slutet av 2025. Bredbandsmarknaden utvecklas också avseende nya tekniker för trådlös uppkoppling, vilket kan innebära ökade möjligheter till bra uppkoppling på landsbygderna.

Fokus på fysisk tillgång till bredband

Bredbandsstrategin ersätter den som kommunfullmäktige la fast år 2017. Strategin är inriktad på fysisk tillgång till digital infrastruktur, fast och trådlös. Det innebär att strategin fokuserar på infrastrukturen, men samtidigt skapar möjligheter för den kommunala organisationen och de kommunala bolagen att ytterligare effektivisera sina respektive verksamheter. Hur detta arbete ska bedrivas och utvecklas framgår i en separat digitaliseringsstrategi. Södertäljes bredbandsstrategi rekommenderas att omprövas i samband med att nya nationella mål beslutas, vilket innebär en trolig revidering under mandatperioden 2026–2030.

Definitioner och begrepp

Nedan följer beskrivning av ett antal begrepp:

Digital infrastruktur definieras i den här strategin som fysiska ledningar, som bland annat är kablar, master och basstationer, det vill säga det som transporterar data. Digital infrastruktur är teknikneutralt och innefattar både trådbundna och trådlösa tekniker. Digital infrastruktur är ett eget delmål i den nationella digitaliseringsstrategin. Södertäljes strategi fokuserar på en del av det delmålet, nämligen den hårda infrastrukturen för datatransport.

Med **hushåll** avses stadigvarande bostäder där minst en person är folkbokförd.

Företag likställs med ett fast verksamhetsställe och definieras som den stadigvarande adress från vilken en privatperson eller en juridisk person bedriver en verksamhet.

Med **fritidshus** avses småhus där ingen person är folkbokförd.

Med **anslutningsgrad** avses skillnaden mellan hur många byggnader som är faktiskt anslutna till fiber jämfört med hur många som har tillgång till fiber i absolut närhet.

I den här strategin används SCB:s definition av **tätorter, småorter och landsbygder**. Det överensstämmer med hur PTS redovisar bredbandsstatistik.

Aktörer/roller

Bredband är en infrastruktur som byggs ut och förvaltas av privata bolag eller kommunalt ägda bolag, de är därför de helt avgörande aktörerna inom bredband. Men det finns också några andra aktörer som översiktligt beskrivs nedan:

- **Privata aktörer:** I Södertälje verkar bla Telia, IP Only samt OpenInfra. Här finns också bolag som Stokab.
- **Kommunala bolag:** Telge Nät: det kommunala bolaget har i sina ägardirektiv uppdrag att arbeta med att utveckla bredband
- **Kommunen:** har flera olika roller, dels att ge gräv- och schakttillstånd till de privata aktörer som vill bygga ut bredband, dels att förmedla allmän information till bredbandsaktörerna om utbyggnadsplaner, samt vid behov vara medlare/katalysator för utbyggnad av bredband.
- **Post- och telestyrelsen:** Ansvarar för nationell, regional och lokal statistik avseende bredband. De uppdaterar årligen statistiken. Post- och telestyrelsen ansvarar också för ansökningar för utbyggnad av bredbandsstöd till ex fiberföreningar mm.
- **Region Stockholm:** har ett nätverk för kommunala bredbandssamordnare som årligen har träffar i syfte att utbyta erfarenheter mellan kommunerna. Region Stockholm är utpekad att vara regional bredbandskoordinator för Stockholms län.
- **Länsstyrelsen.** Länsstyrelsen har en roll i den fysiska planeringen – där elektroniska kommunikationer är ett så kallat allmänt intresse enligt plan- och bygglagen.
- **Svenska Stadsnätetsföreningen** är en bransch- och intresseorganisation som bland annat arrangerar Bredbandsforum som ursprungligen var en del i genomförandet av regeringens bredbandsstrategi år 2010.

Mål för digital infrastruktur

Södertälje kommuns mål för bredband utgår ifrån de nationella målen som antogs av riksdagen i december 2016 i sin bredbandsstrategi "Sverige helt uppkopplat 2025-en bredbandsstrategi". De nationella målen är i sin tur en del av EU:s politik på området, Den digitala agendan för Europa.

Södertäljes mål är:

- År 2025 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.
- År 2025 bör hela Sverige/Södertälje ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.
- År 2025 bör hela Sverige/Södertälje ha tillgång till snabbt bredband.

Målet att "hela Sverige/Södertälje ska ha tillgång till snabbt bredband" till 2025 beskrivs så här:

- 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 Gbit/s
- 1,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s
- 0,1 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 Mbit/s

Utöver dessa mål som är gemensamma i Sverige, så föreslås följande lokala mål för Södertälje kommun:

- Bredband ska bidra till att det är enkelt att leva, bo och verka i Södertälje kommun
- Bredband ska vara en robust infrastruktur i Södertälje kommun

Framtidens digitala infrastruktur

Den digitala infrastrukturen utvecklas kontinuerligt och gammal teknik behöver bytas ut till ny. Utöver det så utvecklas också marknaden genom exempelvis ökad efterfrågan av anslutning till fritidshus. Det är viktigt att följa utvecklingen kontinuerligt och med god framförhållning säkerställa att annan infrastruktur kan möta de behov som följer. Det är särskilt angeläget att förhindra att nya vita fläckar uppstår eller att anslutningsgraden sjunker men även säkerställa att befintlig utrustning fortsätter att fungera. Kapitlet nedan försöker beskriva några av de viktigaste utvecklingstrenderna.

Avveckling kopparnätet (telefonnätet)

Delar av det gamla, fasta telefonnätet, som till stora delar ägs av Telia, kommer att ersättas med fiber eller mobil teknik. Det innebär att Telia i vissa områden där de inte har fiber erbjuder lösningar via mobilnätet. Avvecklingen av kopparnätet har pågått under några år med fokus på framför allt landsbygder men nu sker även avveckling i tätorterna och berör därmed många fler kunder än tidigare. Enligt Telia ska kopparnätet vara avvecklat senast 2026. Dessa kunder kommer att behöva en lösning som ersätter kopparn. De flesta kommer troligtvis att välja fiber men för några kan till exempel 5G upplevas som tillräckligt bra om det finns.

Avveckling 2G- och 3G-näten

Teknikskiftet har inletts och senast i slutet av 2025 förväntas 2G- och 3G-näten att ha fasats och frekvenserna som mobiloperatörerna under många år har använt för dessa kommer att auktioneras ut på nytt. All teknisk utrustning som enbart utnyttjar 2G eller 3G för att kommunicera kommer att sluta att fungera när näten stängs ned, det vill säga både tal- och datatjänster. Användarna behöver således byta till utrustning som fungerar över 4G- och 5G-nät. Det är än så länge oklart om det kommer att påverka täckningen och i så fall i vilken utsträckning. En mindre del av dem förväntas byta till fasta anslutningar med fiber.

Fiberutbyggnad till fritidshusen

Utbyggnadsgraden för fiber till fritidshusen i landsbygderna är drygt hälften så stor jämfört med småhus i landsbygderna (permanentboende). Men det finns ett ökat intresse av fiber i spåren av pandemin eftersom fler vill kunna arbeta på distans även från sitt fritidshus. Denna trend är särskilt påtaglig i Södertälje kommun, i likhet med andra kommuner med tätortsnära landsbygd. Fritidshusen är ej inkluderade i regeringens bredbandsmål men regeringens bredbandsstöd som delades ut av PTS år 2021 gick även till fritidshus.

Mobila nät:

Ökad datahastighet där det idag finns täckning. Bygger i huvudsak på mobiloperatörernas uppgradering av näten till nya standarder med mer datakapacitet samt ytterligare nya frekvenser.

Utökad täckning där sådan saknas i syfte att alla ska ha tillgång till mobilt bredband. Kan behöva bygga på en offentlig medfinansiering för att säkerställa etablering av nya sändarplatser där mobiloperatörerna inte kan bygga på kommersiella grunder.

Nuläge utifrån mål för digital infrastruktur i Södertälje kommun

Nuläget i Södertälje kommun är utifrån målen:

Mål	Utfall	Prognos	Måluppfyllelse
År 2025 bör 95 procent av alla hushåll ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.	96.8% (2023)	Målet uppnått	Uppfyllt
År 2025 bör hela Sverige/Södertälje ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet i områden där människor normalt vistas.	100 % (2023)	Målet uppnått	Uppfyllt
År 2025 bör hela Sverige/Södertälje ha tillgång till snabbt bredband.	98,7% (2023)	Målet bedöms nås 2025	Kommer uppfyllas
Bredband ska göra det enkelt att leva, bo och verka i Södertälje kommun	Se nedan	Se nedan	Se nedan
Bredband ska vara en robust infrastruktur i Södertälje kommun	Se nedan	Se nedan	Se nedan

Nedan kommenteras målen, och nuläget lite mer precist:

Mål: År 2025 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

Utfall: Hösten 2023 hade enligt Post- och Telestyrelsens (PTS) statistik 96.8% av alla hushåll i Södertälje kommun tillgång till bredband med hastigheten 100 Mbit/s. Motsvarande siffra för företagen var 95.1%. Vidare kan det konstateras i Södertäljes tätbygd (stad, tätorter, småorter) hade 98.2% av hushållen tillgång till 100 Mbit/s-anslutningar år 2023, jämfört med 72.3% på glesbygden. Det är alltså huvudsak i glesbygd som ytterligare förbättringspotentialen ligger för Södertälje kommuns del.

Mål: År 2025 bör hela Sverige/Södertälje ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet i områden där människor normalt vistas.

Utfall: Uppfyllt. Yttäckning för mobilt bredband och mobiltelefoni i Södertälje kommun var enligt PTS år 2023 100% 10 Mbit/s samt 99.9% för 30 Mbit/s. Detta nationella mål, och därmed också det lokala målet, har varit omdiskuterat avseende hur det ska tolkas och mätas. Sedan våren 2024 finns dock tydlig statistik från Post- och Telestyrelsen.

Mål: År 2025 bör hela Sverige/Södertälje ha tillgång till snabbt bredband.

Utfall: Beräknas uppnås år 2025

Hösten 2024 hade enligt Post- och Telestyrelsens statistik 99.6% av alla hushåll i Södertälje kommun tillgång till, eller i absolut närhet, till bredband med hastigheten 1 Gbit/s. Motsvarande siffra för företag är 99.1%. Målet är att 98% bör ha tillgång, så detta mål uppfylls.

Mål: Bredband ska bidra det enkelt att leva, bo och verka i Södertälje kommun

Utfall: Utbyggnaden av digital infrastruktur är marknadsdriven, men det finns flera frågor i skärningspunkten mellan kommunalt ansvar, möjligheter och skyldigheter och marknadens dito, som påverkas av kommunen och de privata aktörerna. Frågorna koncentreras särskilt till markanvändning, kommunal planering/ekonomi och långsiktighet samt kommunens ansvar för att tillgodose medborgarnas, näringslivets och samhällets behov av digitala tjänster och kommunikation. I syfte att ytterligare stimulera utbyggnad av bredband, där marknaden har som svårast, kan det behöva prövas att kommunen tillsammans med privat aktörer agerar tillsammans.

Mål: Bredband ska vara en robust infrastruktur i Södertälje kommun

Utfall: Flera olika aktiviteter behöver genomföras i syfte att skapa en dialog avseende att tillskapa en mera robust infrastruktur för digital kommunikation i Södertälje.

Analys och strategi för Södertäljes utbyggnad av digital infrastruktur

Nedan finns en övergripande analys för Södertäljes bredbandsutveckling.

Utvecklingen av digital infrastruktur, bredband, i Södertälje kommun har kommit mycket långt och har en mycket hög anslutningsgrad. Marknadens aktörer inom bredbandsområdet är stabila. Den nya digitala infrastrukturen en möjlighet att ytterligare utveckla och digitalisera tjänster och därmed skapa bättre tjänster både för de offentliga aktörerna liksom för de privata företagen.

Utifrån anslutningsgraden måste dock konstateras att ett fortsatt arbete med utbyggnad av bredband behöver ske i landsbygd dvs utanför stad, tätort, småort. Det behöver också bedrivas ett arbete med att försöka öka graden av efteranslutning i områden som redan har bredband. De mobila tjänsterna är väl utvecklade i Södertälje kommun, men behöver följas de kommande åren så att kvaliteten ytterligare stärks. Ett utvecklat arbete behöver ske avseende att säkerställa att den digitala kommunikationen är robust och också fungerar vid en kris.

Södertälje kommuns strategi för utbyggnad av digital infrastruktur förslås vara:

- Arbetet med att öka anslutningsmöjligheten på landsbygden måste fortsätta, där kommunen kan behöva ta ett ekonomiskt ansvar tillsammans med marknadsaktörerna
- Ökat fokus bör läggas på marknadsaktörerna att öka graden av efteranslutning av bredband i redan utbyggda områden
- Följ upp att utvecklingen av mobila tjänster utvecklas i riktning mot mål
- Öka robustheten i infrastrukturen så att de digitala tjänsterna så att de också fungerar i kris

Genomförandet av Södertäljes strategi för utbyggnad av digital infrastruktur

Genomförandet av strategin ska göras i form av en årligt framtagen handlingsplan. Ett utkast till handlingsplan finns redovisat i bilaga.

Bilaga

Bilaga 1 Utkast till handlingsplan

Utifrån bredbandsstrategins mål, analys och strategi finns nedan ett utkast till handlingsplan med fem stycken aktiviteter. Tillsammans utgör de ett utkast till handlingsplan, som kan nyttjas i det årliga arbetet med verksamhetsplanering. Exakt i vilken omfattning som respektive aktivitet kan genomföras får prövas i den årliga verksamhetsplaneringen.

Dialog/Samverkan med aktörer

Kommunen har haft och behöver fortsätta att ha en dialog med de aktiva aktörer som verkar inom Södertälje kommun avseende att bygga ut och förvalta bredband. Regelbundna och etablerat nätverk finns mellan kommunen och kommunala bolagen avseende bredband, men bör också ytterligare utvecklas avseende regelbundna möten med övriga privata aktörer inom bredbandsområdet. Kommunen bör undersöka möjligheten att tillskapa ett lokalt bredbandsforum mellan de lokala aktörerna och kommunen, samt även föra samtal med de närmaste grannkommunernas bredbandssamordnare. Kommunen bör aktivt delta i både de nationella forum, Bredbandsforum, samt de regionala forum, med Region Stockholms som arrangör, som finns avseende bredband. Kommunen har också en roll i att vara en oberoende part för medborgare och företag att föra samtal med avseende bredband.

Säkerställande av bredband i den fysiska planeringen

Dialog / samverkan / deltagande avseende att stärka den digitala infrastrukturen i den fysiska planeringen dvs i regionplan, översiktsplan, detaljplaner samt bygglov. Plan- och bygglagen innehåller både möjligheter och skyldigheter att hantera elektronisk infrastruktur i den fysiska planeringen. "Elektronisk kommunikation" har förts in år 2011 som ett allmänt intresse och möjligheten att bestämma markreservat för anordningar för elektroniska kommunikationsnät har ytterligare förtydligats år 2017. Tillgång till informationsteknologi och planering för samhällets digitalisering är en så viktig fråga att den självklart bör hanteras av kommunen på liknande sätt som vägar, el och vatten i översikts- och detaljplanering. Aktiviteter behöver exempelvis genomföras för att utveckla och tydliggöra bredband i Södertäljes kommande översiktsplan, men också vid behov stöd i pågående detaljplanarbeten eller bygglovsärenden.

Utbyggnad av bredband

Även om utbyggnaden av bredband kommit mycket långt är det av stor vikt att säkerställa en fortsatt utbyggnad i första hand utanför stad och tätorter, att täcka in de kvarvarande områden som idag saknar bredband. Det handlar om att utveckla bredband till "gamla" områden, omvandlingsområden men också att säkerställa bredband till "nya" områden. Det är av vikt att utveckla samverkan avseende utbytet av kunskap om kommande ledningsarbeten mellan kommunen och de privata bolagen. Ägardirektiven till det kommunala bolaget Telge Nät bör också ses över avseende utbyggnaden av bredband, och de ekonomiska villkoren för utbyggnaden. För att kunna komma vidare där marknaden har som svårast att nå fram bör det prövas att tillföras kommunala investeringsmedel.

Efteranslutning av digital infrastruktur i utbyggda områden

Även om bredband byggts ut så är inte alltid alla byggnader anslutna till bredband, det kan vara både privatbostäder som företagslokaler som valt att inte ansluta sig. Att om möjligt efteransluta dessa realiserar den fulla potentialen i den stora investering som utbyggnaden innebär. Det kan

finnas flera anledningar varför fastighetsägaren inte anslutit sig till bredband. Kommunen bör tillsammans med privata aktörer se på möjligheten att genomföra åtgärder i syfte med att undersöka eftermarknaden och genomföra insatser avseende att stimulera slutanvändares efterfrågan av en efteranslutning till fibernätet.

Robust bredband

I takt med att den digitala infrastrukturen blir allt viktigare så måste också medvetenheten om dess sårbarhet lyftas fram ytterligare. Människor och företag förlitar sig på att få digital information, men om master och ledningar tas ur bruk kommer det snabbt att uppstå brist på information och kunskap. Försvarsmakten har uppdraget att delta i dialoger med de aktörer som bygger infrastruktur för bredband när myndigheten har invändningar mot föreslagna sändarplatser i syfte att se om det går att hitta acceptabla alternativa placeringar. Kommunen bör också via det regionala forumet initiera gemensamma aktiviteter på temat: "Vad händer om nätet går ned?"

